

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

- A. VLAHUȚĂ. — Inter arma.. (poesie).
N. IORGA. — Jubileul Episcopului Popea.
NATALIA IOSIF. — Noaptea (poesie).
ST. O. I. — Rugă (poesie).
M. SADOVEANU. — Străjerul.
X. — Cugetări.
A. STAVRI. — Dor (poesie).
OTILIA COZMUȚA. — Impresii din Tokio : Iwwa.
DINU RAMURĂ. — Sonet.
ION BĂRSEANUL. — Din Constanța la Constantinopol.
VIRGIL CARAIVAN. — Aliman Voinicul (poveste).
N. IORGA. — Cronică.

În supliment : *Bîlciul de Simpetru la Giurgiu ; Popas de poștă*
(după Raffet).

REDACTIA :
STRADA BUZEȘTI, 42.

ADMINISTRAȚIA :
STRADA REGALA, 6

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :
In țară . . . 20 bani
In străinătate 25 „

ABONAMENTUL ANUAL :
In țară . . . 10 lei
In străinătate . 12 „

„Minerva“ Institut de Arte Grafice
și Editură. — București,
Strada Regală, 6.

A apărut:

Neamul Românesc în
Ardeal și Țara
Ungurească

Vol. I și II

. DE

N. IORGA

Prețul unui volum: Lei 2.50.
De vânzare la toate librăriile.

„Minerva“ Institut de Arte Grafice și
Editură. Societate anonimă.
București, Str. Regală, 6.

A apărut:

VALURI ALINATE

POESII

DE

CARMEN SYLVA

TRADUCERI de
GEORGE COȘBUC

Prețul: Lei 1.50

De vânzare la toate librăriile.

Calendarul „Minervei“ pe anul 1906

Este al VIII-lea an de apariție al acestei utile și foarte frumoase publicațiuni periodice. Este, fără îndoială, cel mai prețios Calendar, recunoscut ast-fel de toate ziarele și revistele române. Neîntrecut ca execuție tehnică, împodobit cu cele mai reușite icoane din viața culturală și politică, coprinzător de multe și variate articole literare și științifice, Calendarul „Minervei“ și-a câștigat în viața cetitorilor români un loc stabil. În acest an Calendarul e consacrat mai mult M. S. Regelui și augustei familii, implinindu-se 40 ani de domnie glorioasă a M. S. Regelui. Numeroase articole se ocupă de această domnie și zeci de ilustrații fixează această memorabilă dată. Câte-va ilustrații artistice, în planșe colorate (M. S. Regele; M. S. Regina; Principesa Maria cu fii; Planșă în miniatură din albumul artistic din Sibiu), însoțesc articolele. Singurul Calendar indispensabil oricărei familii.

Prețul : Lei 1.25.

De vânzare la toate librăriile.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Buzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL în țară . . . 10 lei în străinătate 12 »
--	---	--

INTER ARMA...

Sta Poesia 'n sfînta ei cetate,
 Pe-un vîrf de munte — stelelor vecină:
 Porniaii de-acolo cîntece curate —

Un pic de cer, un tremur de lumină
 Pe sufletul întunecat de ură
 Al bietei noastre lumi, de patimi plină.

Și cîntecul zbura din gură 'n gură,
 Și omul se simția mai bun cîntîndu-l. —
 De-odată, toți să murmure 'ncepură:

«De ce nu se coboară și ea 'n rîndul
 Mulțimii ce de veacuri o ascultă?
 Prea șade 'n slăvi, prea sus ni chiamă gîndul...»

Țipă un critic: «Asta-i o insultă!»
 Ș'atunci Prostia zise Răutății:
 «Tu arme ai, — eu am oștire multă,

Ș'acea prieten'a Sigurătății
 Va trebui să ni se plece nouă!» —
 Cu urlete la porțile cetății

Sau năpustit puterile-amîndouă.
 Tac vechile cîntări, înfricoșate, —
 Mulțimea cere-o poezie nouă...

Tu dormi, senino 'n vecinica-ți cetate!

A. VLAHUȚĂ.

JUBILEUL EPISCOPULUI POPEA.

La 17 Februar trecut unul din arhieriei bisericii ortodoxe din Ungaria a serbat una din acele aniversări înaintate pe care nu oricine are norocul să le ajungă și care dau celui ce se învrednicește de ele un prestigiu deosebit pe lângă acela pe care și l-au știut câștiga, prin muncă spornică și prin purtări curate, prin iubire față de poporul lor în mulții ani ce au acuma în urmă. P. S. S. episcopul Nicolae Popea, al Caransebeșului, adică al Banatului român de confesiune ortodoxă a împlinit atunci cincizeci de ani de viață călugărească și optzeci de ani ai vristei sale.

Un episcop de optzeci de ani, un episcop român de această vristă trăind în astfel de împrejurări cum sînt ale conaționalilor noștri din acele părți de peste munte se impune prin singură această însușire a bătrîneței sale adînci și a situației sale înalte respectului tuturor. Dar episcopul Popea are și calități personale care-l înalță înaintea lumii românești sau — fiindcă nu avem o singură lume românească măcar în astfel de sentimente frumoase — *ar trebui* să-l înalte înaintea Romînilor de pretutindenî.

Anume Prea Sfinția Sa represintă în Biserica ortodoxă din regatul unguresc cu toată desăvîrșirea un vechi tip simpatice de cleric: «șagunistul». Iar, în timpul cînd nu mai găsim acolo scriitori printre arhieriei noștri de amîndouă confesiile, episcopul de Caransebeș e un om deprins cu lucrul literar, un om de o înaltă cultură, care a simțit încă din tinereță iubirea de știință și a înțeles că un popor nu se ține numai din materialitatea bunurilor, oricît de îmbielșugate, ale acestei lumi, ci și din pînea sufletească, prin care capătă conștiință de sine, încredere în viitorul său, mîndrie față de alte neamuri, simț pentru idealul care unește pe oameni mai presus de interesele și de patimile lor, trecătoare și nemernice, și-l fac să se poată păstra în mijlocul celor mai vrăjmașe vijelii și pornirilor celor mai îndîrjite împotriva lui. Și, în sfîrșit, Romîni de oriunde, și nu printre cei din urmă și noi din Regat, trebuie să ni amintim cu acest prilej că Vlădica Nicolae din Caransebeș a fost ales membru al Academiei Romîne și că, aflînd această veste, și-a pus bătrînețele pe drum, a venit, spre spaima fricoșilor, în București, a cetit cu o vrednicie, cu un înalt simț al demnității sale care a impresionat până la lacrimi pe toți cei de față, cuvîntul său de deschidere înaintea regelui Carol, patron al culturii românești, care presida ședința de primire a venerabilului arhierie. Episcopii ai noștri erau de față la această neo-

bișnuită serbare a cărturăriei, a Bisericii și a unității de cultură care ne leagă pe toți în amintirea trecutului și în pregătirea viitorului. Și de sigur a fost pentru orîșicine, pentru sufletul cel mai acrit și mai hîrșit, una din acele priveliști care nu se uită întîlnirea în aceeași sală închinată științii noastre, scrisului nostru, limbii noastre, geniului neamului nostru a acestor bătrîni dintre cari doi erau purtătorii cîrjelor arhierestî din două mari Ținuturi, iar cel de-al treilea era însuși suveranul României libere. A fost mișcătoare și pomenirea din partea bătrînului episcop a Mitropolitului aceluia mare, mulțămită căruia Romîniî ortodocși, «neuniții» din Ardeal și-au cîștigat neatîrnarea ierarhică față de străiniî de aceeași lege și o alcătuire înțeleaptă care, pe departe, nu are numai o însemnătate bisericească, ci e încă un zid de cetate tras în jurul vieții națiunii noastre. Nimeni nu putea lăuda cu mai multă cunoștință, cu mai multă căldură, cu mai multă evlavie de ucenic, de fiu după suflet pe Andrei Șaguna, decît acela care a crescut în preajma lui, i-a primit învățăturile, i-a văzut viața de toate zilele, — ceia se înseamnă și mai mult în pregătirea unei firî omenești de către alta — și i-a cules oarecum moștenirea de tradiții. După această cuvîntare, episcopul bănățean s'a îmbolnăvit și a stat cîtva timp în primejdie la București, ca și cum întîmplarea ar fi vrut să ni aducă dovada jertfei pe care o făcea bătrînul pornind la un drum așa de lung pentru a-și face datoria față de cartea românească și față de poporul căruia ea trebuie să caute totdeauna a-i sluji.

*

Activitatea literară și științifică a episcopului Popea începe încă de pe cînd era student la Cluj, prin participarea la silințele de literatură ale tinerilor romîni de la Universitatea din acel loc. Tocmai peste vre-o douăzeci de ani, studentul de ódinioară, care a mai mers la Pesta și chiar la Viena, dă o lucrare însemnată, Istoria «vechiî Mitropolîi ortodoxe romîne a Transilvaniei, suprimarea și restaurarea ei». Această carte din 1870 nu mai are pentru noi prețul pe care l-a avut pentru contemporani: și ortografia, și limba noastră, și informația științifică, și punctul de vedere — pe care, din fericire, și clerul tînăr, de amîndouă confesiunile, îl are cu mult mai larg, cu mult mai puțin aplecat spre dușmănirea pentru Papa și *filioque* sau contra lui *filioque* și Papei, în mijlocul unui biet neam primejduit și abia atins de cultură —, nimic decî din acestea nu mai sînt astăzi ca atunci. Dar orîcine va lua în mînă această scriere întînsă și «contra-critica» menită să o apere, va căpăta impresia că are a face cu un cercetător îngrijit, cu un om într'adevăr cult, cu un cleric ce-și impune seni-

nătate și cuviință chiar atunci cînd are să se învingă cu greutate pe sine însuși.

Nu va fi cu putință să scrie cineva despre Șaguna fără să ia ca basă mărturisirile și actele pe care Veniaminul lui le-a răspîndit supt mai multe forme, dar mai ales în *Memorialul* din 1889. A urmări însă viața lui Șaguna e a te strămuta în mijlocul întregii activități de crisă a Romînimii din Ungaria după anul 1848. Academia Romîna ar putea să ia asupra-și continuarea acestei publicații, care s'a oprit la vol. I, cu toate că autorul are de sigur toate materialele pregătite, ca unul ce a copiat cea mai mare parte din archiva învățătorului său.

Acesta ar fi un frumos dar pentru știință și ar aminti aniversara de optzeci de ani a episcopului Popea în acel chip care l-ar mișca mai mult și pe venerabilul jubilar.

N. IORGA.

NOAPTEA

*Nu pribegește nici-un nor
Pe-al nopții larg... și une ori
Înfiorați cu-atîta dor
Seninul ei, privighetori!...*

*Plutește lumea'n dulce vis,
Beteal' aruncă luna 'n mers,
Toți ochii cerul și-a deschis
Aprinși în farmecul din viers...*

*În unduirea de parfum
E-un schimb de taine printre flori...
E-atîta raiu în lume-acum!...
Cîntați, cîntați, privighetori!...*

NATALIA IOSIF

RUGĂ

— DUPĂ GUSTAV FALKE —

*Flămînd mă lasă, Doamne, și mă ceartă
Din cînd în cînd, cu voia ta cea dreaptă —
Dușmanî trimite-mî dintre cari nu iartă:
Puterile în luptă se deșteaptă.*

*Dă-mi pas ușor la joc, și încă una:
Avînt în zări de aur minții mele,
Și să-mi anini cununa,
Cununa 'ntreagă cît mai sus în stele.*

ST. O. I.

STRĂJERUL.

Domnul Ghiță Samson, primarele târgușorului nostru, alaltăieri seara se simția foarte singur. După ce Lisaveta servitoarea, o femeie naltă, naltă cît un dragon și uscată ca o scîndură, strînse masa și-i aduse cafeaua, dumnealui rămase singur în sufrageria goală, pe gînduri, pe cînd un painjenis, abia văzut, de aburi se ridica din felegean, prin lumină, pe lingă obrazu-i roșcovan, cu bărbia grea, rasă cu îngrijire. Ochiii mici, îngropați supt frunte îndărătul sprincenelor groase, priviau țintă înaintea : domnu' Ghiță Samson se gîndia la singurătatea lui.

Într'un târgușor ca vai de lume, cum e al nostru, ce poți face? Nicî tu, cafenea, nicî tu, berărie, — nimic. Pe la ceasurile zece, toate prăvăliile închise : poți să dai cu tunul ! Ce să faci în așa pustietate ? Dacă întîrziî undeva, greu de venit acasă ; cele două orî trei felinare mai mult fumegă de cît ard. Ce te faci dacă dai într'un nămol, într'o băltoagă?... Vezi dumneata, de cînd se gîndește domnu' Ghiță Samson să facă ceva și pentru comună ! Dar unde are chip ! Cu slujba asta și cu grijile, e greu s'o scoți la un capăt. Multe are pe cap un primar. Trebuie să știi cum să învîrți treburile, să te puî bine cu cutare, cu cutare, să bagî de seamă sus, la centru : nour orî soare ? E-he ! cunoaște domnu' Samson lumea !

Și iată că stă singur acasă. Cucoana Adela a plecat la Iași. «Ce să faci la Eș, frate dragă ? — Uite, am treabă : pentru rochia de bal, pentru pălăria de iarnă...» Așa-î, rochie de bal, pălărie de iarnă... O mulțime de marafeturi au cucoanele astea ! Iaca, asta-î a doua seară pe care o petrece singur. Cînd a ieșit pe'nserate de la Primărie, a trimis pe vătăjelul Ghiță Bălan să cheme pe comisar, să petreacă o seară amîndoi, să bea un păhărel de vin și să joace un pichet : ca niște oameni cum se cade, într'o seară de toamnă. Dar și comisarul Leon Vasiliu era la Iași : a plecat la amiază. «Ce dracu, frate, toată lumea pleacă la Iași ?»

Cu gîndurile, era să uite cafeaua. O soarbe încet, cu înghițituri scurte, răpezi ; apoi se școală, își saltă de pe scaun burta mare și intră, cu ghetetele scîrțîind, în odaia de alături. Lisaveta a așternut, i-a pregătit papucii jos, pe blana de lup, ca totdeauna. Domnul primar se așează în jilț, lingă pat. Scoate din buzunarul surtucului *Universul*. La primărie a cetit jumătate ; mai are jumătate. Se așează bine, c'un gemăt ușor de mulțămire, și începe a ceti vești din toată țara și din toate colțurile lumii. Afară, a încetat vîntul care a bătut

toată ziua ; abia mai adie suflarea-î tremurată pe la geamuri, ca o oftare, ca o strecurare de șoapte. — Bine-î, domnule, să stai așa, mulțămît și sătul, în casa ta, în scaunul tău moale, și să cetești colo despre toate drăciile din lume, și tu nici să te clintești, nici să-ți pese !

De la bucătărie vine, un răstimp, sunetul farfuriilor pe care le spală Lisaveta cu zgomot, ca totdeauna. «Ce are ființa asta, frate dragă? tot sălbatecă a rămas : iar trîntește și dărimă farfuriile și tacimurile... ce dracu'!» Dar domnu' Ghiță e singur, și n'are cine-î răspunde. Glasul subțire al cucoanei Adela nu mai tresare : «Ce să-î faci, dragă ? Așa-s slugile...». Vezi dumneata, așa-s slugile. Are dreptate domnu' Ghiță Samson cînd se poartă așa de aspru 'n comuna lui. «Ce ? la mine, domnule, țăranul, cînd intră, căciula și-o lasă la ușă : să știe cu cine are de-a face...» Un glas parcă l-ar întreba în șoaptă : «Dar la alegeri, cînd o fi să s'aleagă din nou primar...» Heh ! asta-î !... Spate să fie, domnule ! De sus să zică : aprob ! — și s'a sfîrșit ! Stăm bine cu centrul !... Domnul Ghiță Samson zîmbește, căci stă foarte bine cu centrul. Încolo, pe ceilalți îi poartă el cum vrea. Consilierii, sătenii din cătunele de prin împrejurimi, toți niște oameni cum se cade. Cum aū să'ndrăznească ei, în straiile lor țărănești, să se puie contra, cînd pe jiletca domnului primar lucește lanț de aur ? Zice domnul primar : asta să se facă ! Și ei dau din cap pe rînd : «*Ademitem ! ademitem !*» Ce știu ei, săracii ! Domnul primar iarăși zîmbește, căci, în adevăr, ei, săracii, nu știu nimic, și dumnealui multe știe !

Ademitem, — și în fiecare dimineață cui trimit casapii mușchiul cel mai gras, iar pitării pînea cea mai rumănă ? — *Ademitem*, dar cum dracul se face că-și rup sătenii osiile roților prin rătăcăniile drumului, în mijlocul tîrgului ? — Domnul Ghiță Samson zîmbește și cetește în gînd gazeta, cite-odată își mișcă buzele, pe cînd tăcerea mare ce s'a întins, parcă-l strînge din toate părțile. Cînd mișcă mina, gazeta tresare cu o foșnire aspră. Domnu' Samson oftează adînc, și liniștea, o clipă inspăimîntată, iar îl împresoară. Fleacuri toate : ți-ai făcut o poziție ? stai în cuibul tău, cu banul tău, cu nevasta ta, cu mîncarea și cu vinișorul tău ? S'a sfîrșit.

În căldura odăii, pleoapele-î lunecă odată pe luminile ochilor ; capu-î scapătă scurt spre mîni. Îl ridică încet, cu grijă, cască cu lacrimi. — Unde era ? Caută rîndul cu ochii măriți, dar simte cum o lenă caldă îi pătrunde toate mădularele. «Cum se moaie toate ciolănele !» murmură domnu' Ghiță Samson cu înduioșare : și iar pierde șirul : o pînză de painjen îi tremură pe d'innaintea ochilor.

Nu, nu-î chip să mai steie ; trebuie să se culce. — Cite ceasuri ? Trebuie să fie nouă jumătate. Scoate ceasornicul și se uită la el lung,

căscînd, cu fălcile pîrîind. Nu, de-abia nouă. Cam de vreme... Asta-î: cînd ești singur, n'ai ce face! În alte serî stă de vorbă cu cucoana Adela, măi pune țara la cale cu prietenul Leon. «Ce măi zici tu, comisarule? cum merge cu politica? — Aî noștri, săracii!» răspunde comisarul, și privește rîzînd spre cucoana Adela. Dumneaei face un haz nemaipomenit! — Ș'așa trece vremea. Da' acuma ce să faci? Să te culci, ce să faci alta?

Își ridică suflînd greū trupul mare, iese în săliță, cearcă ușa care dă afară, la uliță, se întoarce, încuie ușa de la odaie și se dezbracă răpede, gîfiînd. Se închină două secunde, din obiceiū, după aceia se lasă pe salteaua moale. Patul țipă odată prelung, ca o fință vie. Domnu' Ghiță se întinde spre lampa care arde pe măsută, alături, și suflă odată, tare, într'insa. Limba de lumină se lungește ascuțită pînă 'n virful țilindrului, fumează o clipită, apoi se stinge cu un picîit ușor. În odaie a rămas o umbră lină prin care se cerne parcă rumeneala slabă a candeliei de supt icoanele din păretele răsăritului; primarele își cufundă capu'n perină, și cele două colțuri ascuțite, albe se ridică de o parte și de alta ca niște urechi uriașe.

Pesemne din pricina singurătății îi vin domnului primar idei așa de ciudate, în ațipeala care-l cucerește încet-încet. — Ce caută la primărie țaranii ăștia? «Ce cătați, mă, aici? ce vă zgîjiți așa la mine, mă? Ce este? iar v'ați îmbătat? iar ați băut? — Apoi să vezi, domnule *premare*... — Ce să văd, mă? ce să văd? Grija voastră o am eu? Pentru asta îmi plătește mie Statul, mă? Am eu alte grijî pe cap! — Apoi să vedeți, cu beilicul ista... Cum să facem noi cincîsprezece zile?... Domnu' *pecheri*, domnu' *preceptor*... — Care picher, mă? care perceptor?... Ce stai, mă, cu căciula în cap? Uite, cum stau dumnealor cu căciula 'n cap! Sinteți în țara lui Cremene? Unde vă treziți, mă?...»

Ce-î și cu țaranii ăștia! gîndește domnu' Ghiță Samson. ăștia-s în stare să te ia pe sus, nu vor să știe de nimic, nici de masa ta, nici de somnul tău; ei știu de ale lor: ce li pasă? Și te privesc pe supt căciulă, parcă li ninge și li plouă... Îs în stare, domnule, să sară la dumneata, îți primejduiești viața cu ei! — Parcă ce, dumneata nu te-ai trezit cu nevoi și cu mămăligă? Nu tot dintre noi te-ai ridicat? — Poftim! gîndește domnu' primar, ăștia-s în stare să-ți zvîrlă 'n față orice obrăznicie!... Îți atentează și la viață, dacă vrei să mă crezi, zău îs în stare să-ți atenteze și la viață!...

Dar deodată Ghiță Samson tresare, se întoarce scurt în pat, cu ochii căscați ațintiți asupra ferestrei. Cineva bătuse de două ori foarte deslușit în cercevea: tac! tac!

«Ce să fie?» se întrebă în sine domnu' Ghiță Samson și înghiți greu, în sec. Dumnealui era om cam slab de inger și, în singurătatea în care se găsia, cine știe ce primejdii puteau veni. Mai ales că pusese dracul pe comisar să plece și el la Iași! Asta mai trebuia!

Cu ochii mari privește țintă spre fereastră. Storul era numai pe jumătate lăsat, și bucata de geam neastupată răsăria ca o placă albăstrie, pe care pînă atunci n'o băgase în seamă, o pată de umbră care ascundea o amenințare.

Ceva ca o mină fișii iarăși pe cercevele; o bătaie tare, scurtă, adincă tresări în părete, apoi răspuse în clipa următoare în pieptul lui; inima zvicni scurt, se opri o clipă, după aceia începu a bate răpede, spăriată, parcă răspundea grăbită bătăilor de-afară. C'o abureală de sudoare pe tot trupul, Ghiță Samson se trezi pe marginea patului, cu picioarele 'n papuci. Între frîntura lui de vis și 'ntre o răzbuinare sîngeroasă, o hăcuire cu toporul, o grozăvie roșie, se făcu, ca 'ntr'o lumină de fulger, o legătură. Și, cînd un glas adinc, un strigăt amenințator și o sudalmă izbucniră la fereastră, — întreaga lui ființă greoaie, înfricoșată, tremurînd, răsări în mijlocul odăii. Cu ochii nebuni privi spre gura sobei: parcă voia să se izbească acolo, să intre în ea; făcu un pas grăbit spre pat: voia să-și grămădească supt el muntele de carne,—apoi, cu părul zbirlit și umed, se întoarse, se opri iar în mijlocul camerei.

Glasul vorbea iarăși, acuma-l pricepea, acuma-l cunoștea: era glasul străjerului Ghiță Bălan, era glasul lui Ghiță Bălan care alunga ceva, supărat, cu injurături:

«Hi! *animală!* dă-te dracului! Mîncă-ți-ar lupchiî carnea și stă-pînu-tău pielea! Ce te viri sub fereastă, ha? vraî să minînci steclă, boala dracului?»

Atunci domnu' primar, gîfîind, își luă răpede paltonu 'n spate, își îndesă căciula 'n cap, descuié cu mîna tremurînd ușa, trecu prin săliță clămpănînd din papuci, deschise ușa care da afară și făcu un pas peste prag.

«Ce-î, bre Balan, ce s'a întîmplat?»

— Ia o boală de vacă, dom' primar! vaca lui Șloim tinichigiul...» Și o umbră neagră se desprînsé din colțul zidului. Străjerul, învălit în cojoc, cu căciula peste urechi, cu șpanga la subsuoară, făcu doi pași grei, cu cizmele-î mari care miroșiau a dohot, și se apropié de ușa.

Domnu' Samson simția în piept o gîdilitură ciudată, limba-î tremura în gură ca de o bucurie mare: parcă nu putea să dea zbor cuvintelor.

«Vezi, bre Balan, de cînd mă gîndesc eu... cum umblă așa ani-

malele de izbeliște... Dar parcă mai am vreme... Multe am eu pe cap...»

Străjerul nu răspunse.

Primarele îl privi țintă:

«Ce zici tu, Balane, să-ți dau un păhărel de rum... ți-o fi fiind frig..

— Dă, cam răcoare...» răspunse domol omul.

O licărire de lună, strecurată din zare prin marginea unui nour, îi descoperi fața bărboasă, încrețită de necazuri. — Domnu' primar vorbi încet:

«Iaca, răsare și luna...» Apoi iar privi pe Bălan, parcă atunci îl vedea întâia oară: «E cam greu, bre, când ești singur... Iaca, mi-a plecat cucoana la Eș... Și l'a pus dracu' și pe comisar să plece...»

O clipă se gândi: nu știa parcă ce să mai spuie: «Da' tu cum o duci?

— Apoi, cum s'o duc, mormăi săteanul; ia, cum dă Dumnezeu!... de douăzeci de ani așa o duc... Vai de capul mieu...

— Aha-da! aha-da!» zicea primarul dînd din cap, și se gândia că și-a făcut zădarnic spaimă; dar, mai știți, ș'o nenorocire se putea întîmpla, — parcă ce-î viața omului?

Tîrgul dormia într'o tăcere de mormînt; Ghiță Bălan sta sprijinit în șpangă, învălit în cojocul și 'n necazurile lui.

«Ha! ha! să-ți dau un păhărel de rum! zise răpede domnu' Ghiță Samson. E frig al dracului, și, de cînd m'am culcat, n'am putut închide ochii...»

Stătu în cumpănă o clipă; în urmă se răzgîndi:

«Adică ce? mai bine ți-oiu da mine de-un păhărel de rachiu... Acû-s ostenit teribil!»

Se trase în umbră, închise ușa, întoarse de două ori cheia. Pașii lui grei se auziră prin sală. Răzbătu pînă afară și scrișnitul cheii de la ușa odăii. După un răstimp, căzu repede și storul de la fereastră. Iar străjerul rămase singur, trist, neclintit, cu capul plecat, în luccirea lunii.

MIHAIL SADOVEANU.

CUGETĂRI

Vremea noastră a făcut din dreptate un suveran constituțional, care «domnește, dar nu cîrmuiește».

*

În anumite chestii dai lămuriri tocmai acelor care n'au nevoie de dînsule.

X.

D O R

Pe poteca din pădure
Urc încet purlat de cal;
Se strecoară prin frunzar
Ploaia razelor pieziș;
Îndărăt cad umbre sure —
Și'n cărare, sus pe deal,
Verdea boltă de stejar
Rotunzește-un luminîș.

Se aud prin riși izvoare;
Mierla cîntă 'ntr'un alun —
Și-apoi tace ascultînd,
Chiamă iar — și zboar'apoi...
Eu tot urc la deal călare;
Cîte simt, n'aș ști să spun;
Fluier doar din cînd în cînd
Cîntece de pe la noi —

Și pe'ncet s'aprînde dorul
De căsuța mea din sat,
De cîmpii, de crîngul des:
Că la noi, devale 'n crîng,
Știi ce murmură izvorul —
Și la noi în crîng, de-ai stut,
Frunza-ți cîntă cu 'nfeles,
Vîntul cîntă, sălcii plîng;

Pe la noi, cînd ieși la coasă
După fragi copile vin
Și în cîntecele lor
Cad fînețele cu drag;
Iar, cînd sara vin acasă,
Fata căreia mă 'nchin
Ca o floare de bujor
Rumeoar'asteptă 'n prag....

— Roibule, mai haide-o leacă
Îndărăt. —

Pe nume-l chem
Și mă plec de-l bat pe gît:
Flutură din cap o clipă,
Stă și bate din picior,
Se frămîntă 'n loc — și pleacă,
Răpezit în vale ghem...
Simt numai că zbor — și-atîta...
Bate vîntul din aripă,
Răcorînd atîta dor.

A. STAVRI.

IMPRESII DIN TOKIO

I.

I W W A

Intr'o zi, fiind față la lecțiile de recitare pe care le făceau vre-o șase băieți din vecinătatea noastră picurînd de somn împrejurul învățătorului lor, am căutat să aflu și eu ce înseamnă cuvintele pe care le repetau în cor.

Mi s'a spus că ei învață să recite «Iwwa», un soiū de alfabet în care s'au reunit și s'au grupat în patru linii, nu vocalele și conso-

POPAS DE POȘTĂ MOLDOVENESC (1837) După Raffet.

Supliment la «Sămănătorul», No. 9, anul V.

BILCIUL DE SIMPETRU LA GIURGIU (11 Iulie 1837). De același.

nantele, ci tonurile fundamentale ale limbii iaponese. Numărul acestor tonuri este fixat la 48, și, în loc de-a le împărți în elemente gramaticale după organele cuvîntului, se alcătuieste cu ele o poesioară, al cărei cuvînt de la început, care este «Iowa», dă numirea întregului alfabet.

Citez această poesioară, pe care traducînd-o, am pus toată grija ca nu cumva să se piardă ceva din adevăratul ei înțeles :

Coloarea și mireasma se sting.
În lumea noastră ce poate fi statornic?
Ziua de azi a scăpătat în adîncurile neființii,
Icoană plîpîndă a unui vis: nimic nu turbură în cale-i.

Acum mă întorc la ceia ce m'a atras mai cu seamă, ba chiar m'a uimit în această bucată pe care o recită zilnic în hotarele cele mai îndepărtate ale emisferului nostru milioane de ființe omenești.

În adevăr, acest abecedar național îmi luminează firea adevărată a poporului mai degrabă decît nesfirșite vrafuri de cărți.

De veacuri generațiile ce se duc cîntă generațiilor care se ridică :

Nu e nimic statornic sub soare ;
Timpul de față trece ca un vis, nimic nu turbură în cale-i.

Firește că această filosofie populară a neantului nu împacă pe deplin setea sufletului, mai ales dacă te gîndești la dezvoltarea pe care au luat-o manifestările sentimentului religios în această țară.

Totuși e invederat că ea lucrează ca o putere ascunsă a cărei urmă se resimte într'o mulțime de amănunte ale vieții.

Bunioară nu ea a înlăturat din traiul lor zilnic atâtea lucruri de care noi nu ne-am putea lipsi și pe care le-am creat pentru toate prevederile? N'a înlăturat pînă și salonul în care de obicei se păstrează scumpe aducerî-aminte din copilărie și tot ce-am apucat noi din bătrîni?

Locuința Iaponesului se înfiripează într'o clipită și nu păstrează nici-o urmă din scurgerea vremilor.

Poesia ei stă în armonisarea cu lumea din afară.

Cum se lasă noaptea, obloanele sînt trase, se pregătesc odăile pentru culcare, și tocmai în fund, într'o înaltă cămăruță de lemn căpușită cu hîrtie unsă, o lampă picură în întunec o licărire palidă, închipuind dulcea strălucire a luminiișelor cerești. Dar, odată cu zorile, tot ce alcătuieste odaia de culcare, e ridicat și îngrămădit într'un colț. Se ridică obloanele de pretutindenă, și lăuntrul casei e măturat frumos de la un capăt la cellalt. Aerul dimineții inundă de toate părțile, și

razele soarelui joacă în dungii luminoase pe țeseturile din casă, tot așa de sprintăre ca și în largul unui câmp.

În sfârșit, pe vremea toropitoarelor călduri de după amiază, se oblenește bine casa, și încăperea ei, întinsă cu pinze, e un adăpost atit de bun, încit ar crede cineva că se află în vre-o scorbură întunecoasă.

Felul acesta de-a privi existența, ca și cum ceasurile, zilele și anii s'ar innădi cap la cap, cu un cuvînt a trăi numai sub influența momentului, împrumută veseliei o vioiciune copilărească, suferinții și lipsii un caracter de fatalitate care înlătură murmurul, iar morții un caracter banal.

Cei ce trag adevăratul folos din acest fel de traiu, sînt copiii. Se știe d'innainte că trebuie să dai copilăriei ce e al ei. Pe urmă părinții află mare plăcere urmărind această lege a naturii. Ei descopăr un prilej de petrecere într'un joc la care ieau parte cu toată inima, ceia ce face bucuria cea mai mare a copiilor. Călătorii cari au scris despre copiii iaponesi că nu plîng niciodată, au constatat, cu oarecare exagerare de expresie, un fenomen foarte real. Aceasta se vede în destul din cele ce spuseiți până aici. Decî nu trebuie să desprețuim așa de mult regimul pedagogic al Iaponesilor.

Nu se află o altă țară pe buna și bătrîna planetă a noastră, afară doar de Anglia, în care să se caute de copii și flori cu mai multă dragoste ca în Iaponia.

De aici trag încheierea că o țară în care copiii și florile sînt atît de înțeleși, iubiți și îngrijiți, trebuie să aibă un viitor frumos și măreț.

OTTILIA COZMUȚA

(traducere după manuscrisul frances
al autoarei de *Natalia Iosif*).

SONET

*Melancolic, în fereastră, bat salcîmi ce scutur 'floare,
Tu te-apropi 'ncet, tăcută, tremurînd, ca o mireasă,
Iar salcîmiz, ca să-ți facă o primire mai aleasă,
O ninsoare de flori albe îți aștern peste cărare.*

*O! te știu, vii totdeauna, ori-de-cîte-ori ai vrea să
Uit, că m'ai rănit în suflet, și cînd cei o împăcare,
Și azi vii ca ș'altă-dută să mă'mpacî cu-o sărutare
Și să-mi turburi pacea, care pentru tine-î nențleasă.*

*Dar, cu toată sărutarea, — mine, poate — cine știe? —
O să uiți, ca mai dăunăzi, c'am iertat ce a fost în alte
Vremi de-atîta suferință, plină de melancolie.*

*Și, primindu-ți sărutarea ce mi-o dai pe frunte 'ncalte
Astă dată mi-î dat oare să te rog, să nu mai fie
Sărutarea cea de astăzi, cum au fost și celelalte?*

DINU RAMURĂ.

DIN CONSTANȚA LA CONSTANTINOPOL

— SCHIȚE DE DRUM —

(S f i r ș i t.)

Ca în toate porturile, aici se înbulzesc foarte mulți străini. Ulița e un dicționarîu viu al tuturor limbilor și une ori te asurzește. E originală chiar și varietatea veșmintelor. Pe lângă haina neagră a Europeanului, vei întîlni caftanul cu fireturi al Persanului bogat, sprintena dulamă a Albanesului războinic, sau lunga mantie albă a Arabului.

Dacă ești grăbit, pînă să treci strada te izbești piept în piept cu Grecul care se simte acasă la el și merge fudul; un Frances îți va face loc politicos; Englesul va trece el înaintea; iar Neamțul domol, vrînd să se ferească, te va înghesui cu pîntecelile, turtindu-te de părete. Neamțul însă e prietenos, te va opri, îți va cere iertare, îți va strînge mîna bărbătește, și, dacă-l mai întîlnești odată, te ține minte și te întrebă de departe:

— *Wie geht's? Wie geht's?*

Dar și aiurea se poate vedea lesne firea fiecăruia. La pontonul de îmbarcare vei auzi de pildă pe Frances întrebînd nerăbdător și gesticulînd aprins:

— *Capitaine, quand partirez-vous?*

Neamțul, totdeauna prevăzător în ce privește masa, întrebă și el:

— *Ist die Beköstigung miteinbegriffen?*

Englesului, adese chinuit de spleen, nu-i place sgomotul și mulțimea; de aceia întrebă dacă sînt mulți pasageri:

— *Have you many passengers?*

Dacă sînt mulți, nu mai pleacă. Iar bietul căpitan de vapor, asediat cu atîtea întrebări, întoarce capul cînd spre unul, cînd spre unul, cînd spre altul, și se întîmplă să răspundă Neamțului ce trebuia să răspundă Englesului sau Francesului.

*

În această țară turcească, străinul nici-odată nu are nevoie să știe turcește. Totuși se găsesc une ori străini prea zeloși, cari s'au chinuit pe drum, în vagon sau pe vapor, să prindă cîteva boabe turcești din vre-un manual special.

Negustorul, alte ori barcagiul turc sau armean, ascultă cu băgare de seamă, face ochii mari, ciulește urechile, și te apucă risul văzîndu-l că rămîne tot nedumerit.

*

O împrejurare m'a dus în mahalaua Fanarului, cu casele vechi, îngrămădite, dărăpănate, cu coperișuri pleoștite, cu mușchiul pe olane, cu ferești triste ca niște ochi de bolnav. Am intrat în localul Patriarhatului Ecumenic, cuibul multor planuri grecești.

Pe ușile deschise în latură de prea mare căldură, intră și iese funcționarii Patriarhatului, sărmani scriitorășii neînțoliți.

Nu venisem aici ca să prind șoapte sau cuvinte, nu venisem adus de vre-un gînd ascuns, și, cu toate acestea, de cîin am intrat în sala publicului, cineva mă observă și mă cîntărește de sus pînă jos. Omul acela nu era nici mai bine, nici mai rău îmbrăcat decît funcționarii de prin biurouri. În cele din urmă, mă uit drept în ochii lui, spre a-i tăia pofta de a mă spiona.

Atunci văd că se pleacă într'un ungher, apucă o lădiță și vine de mi-o pune jos la picioare. Din lădiță scoate o perie de ghetete și mă privește întrebător, aproape jalnic.

Era un biet văxuitor, — și încă mut.

*

Din Fanar ca să vii în Galata, drumul cel mai scurt este cu barca, pe apele Cornului-de-Aur. Am găsit o barcă unde încăpeam bine patru inși. Un Neamț, un Grec, un Ovrei și cu mine. Erau cu toții din România noastră, și mă puteam crede în patrie... Ovreiul, se vede, nu era tocmai deprins cu apa, căci, îndată ce ne depărtarăm de țerm, prinse a se neliniști și a țipa:

— Ai veî, ai mers deja destul. Ai veî, domnule cu barcă, nu m'auzi?

Și Ovreiul nostru începu să se zbată de făcea să se legene barca și mai rău.

— Ai veî, nu măi merg. Pentru de ce să merg dacă nu măi vreî?! Nu măi vreî!

Turcul cu barca se făcea că n'aude, și vîslia din răspuțeri. Singur Grecul se silia să-i facă Evreului puțin curaj:

— Staî mori frațico, staso oligo. Ma nu măi este departe... Ma nu măi este primezdia... Eu sinto capitano de pamporia: pot se te scapo la nevoia. Staso!

Ovreiul prinse a geme deznădăjduit, și de-odată se răpezi peste Grec și apucă pe barcagiul de braț, oprîndu-l din vîslit. Turcul se ridică furios în picioare, întorcîndu-se răstit la Ovrei, de credeam că-l înșfacă. Eram însă trei cari nu l-am fi lăsat. Turcul era necăjit măi ales pentru că, zmcucindu-l de braț, se putea răsturna barca pe loc.

Ovreiul vedea că n'are ce se face, și se trînti cu fața în jos, astupîndu-și fața cu minile, să nu vadă apa, și gemea cu fiecă legănare. Neamțul zimbă nepăsător. Grecul se lăuda către noi că lui niciodată nu i-a fost frică de apă, și că el innoată măi bine ca broasca. Ovreiul, de cîte ori sfîrșia Grecul cu lauda, ofta și zicea:

— Așa să am eu bine dacă nu ți-î frichi!

Ajunserăm la cheiul Galatei, și ne-am suit pe uscat. Ovreiul sărise cel d'întăiu, parcă scăpase din foc, și se pipăia să vadă dacă e tot viu. Și pe urină tot el:

— Așa mare frichi n'am avut... De ce să am? Da eu l-am tucmit ca să mă ducă unde zic eu. Am zis ca să mă ducă îndărăt. Pentru de ce să mă ducă unde zice el?

Alături cu domul Sfintei-Sofii este o tainiță unde se odihnesc Sultanii adormiți întru Allah.

Cu un sfert de megidie, — un franc și ceva, — mi se învoiește această deosebită cinste, de a fi musafirul de zece minute al foștilor stăpîni peste Împărăția turcească.

Ghidul mi-î numește, oprindu-se în dreptul fiecărui sicriu de piatră, — și trebuie să-l cred pe cuvînt. La capetele răposaților, albe făclii de ghips, cu feștila vâpsită cu roș, care nu ard niciodată, și totuși ard după credința Musulmanilor, staî înfipte în mari sfeșnice grele.

Aici dorm furtunatecii Sultanii, rînduiți în ordinea în care și-au făcut veacul pe lumea aceasta.

Poate că e momentul ca tocmai acum, zguduiți de minie în coșcuțele lor, să strige, cutreînrînd bolțile.

— Ghiaur, în acest loc! Aman, aman, țară turcească!

Dar nu, ei nu vor plînge, și nu vor mai striga.

Și apoi nu ar avea nici-un drept să fie supărați de visita mea. Ghiaur sînt, dar visita care li-o fac... am plătit-o.

*

Soarele ardea. Am intrat într-o cofetărie. Un Turc stătea pe un scăunel, în fund, singur, și borborosia apa, fumînd din narghilea. Așteptam în picioare, lîngă tavele cu prăjituri, ca să-î arăt ce să-mi dea.

Turcul se uită la mine și-mi arată din cap că pot să-mi ieaî singur ce poftesc. Am luat. Acum aș fi vrut apă. Turcul îmi arată canaua vasului de marmoră unde se afla 'apa. Mi-am luat și apă tot singur. Acum trebuia să plătesc, și, fiind că-mi trebuia mărunțiș, am scos o liră, ca să-mi dea restul.

Turcul clatină din cap în sens negativ și-mi răspunde plictisit:

— Cusur, ioc!

Atunci am scos o megidie. Turcul iar clatină din cap, și răspunde și mai scurt:

— Ioc!

Aveam și un sfert de megidie, și-l scot și pe acela. Turcul își vîntură palmele ca și cum mi-ar spune că avea mărunțiș, dar l-a dat tot, s'a isprăvit.

— Ioc, ioc, ioc!

Ce fel, săracie complectă, cum se vede. Nu știam ce să fac. Atunci i-am arătat că trebuie să plec și voiî să plătesc.

Atunci el îmi arată ușa, făcînd din cap, și făcînd cu minile, parcă zicea:

— Văd că ești un mușteriu de treabă, — Allah să te binecuvinteze; dar acuma lasă-mă în pace, voru să visez...

Am plecat.

*

Aștept momentul cînd mă voiu sui pe vaporul românesc spre a-mi lua adio de la orașul fermecat. Până atunci, din cafeneaua-baratcă, ce se leagănă lingă puntea Galatei, privesc cu nesăț împrejurimile îndepărtate, care au ceva din lumina paradisului. Sirenele țipă în toată clipa, și țipetul acesta lung, sonor, parcă țîșnește din valuri, are ceva din glasul apei, și-ți dă fiori de ducă, de călătorii nesfirșite.

Din cînd în cînd, odată cu legănarea încetată, ca de flux, a pinzei de apă, baratca se clintește și iar se lasă. Un val de ameteală îți tulbură o clipă vederile, și trece iar. Adîncul cu patimi neostenite, nu se mai astîmpără. O ciudă mare pare că-l chinuiește veșnic, pieptul i se umflă ca de oftat, și iar se potolește.

S'a înnoptat, și, peste nemărgenitul Mării-Negre, vaporul ne duce spre țermul românesc. Marea e tot neliniștită, și toată lumea e tăcută, posacă. Un vînticel adie, ușor, limpede, de parcă trecem prin adîncimile de sus ale tăriei. Aierul, veșnic nestatornic, al mării, e încărcat cu săruri, le simți pe limbă; și, prin această atmosferă metalică, luna trece albastră, moartă. Din fundul zării se ridică negri noui de doliu.

În sfișit, iată luminile din Constanța. Mă închin ție, țara mea.

ION BĂRSEANUL.

ALIMAN VOINICUL

— POVEȘTE —

(Urmare.)¹

Și-l ospătă mai din bielșug în sara aceia, și era voioasă lucru mare, da' el prostul de unde să iea aminte; pe semne i-i dat une ori omului să tragă păcatul: altfel, n'am cum să zic! Cînd se culcă de mulțămire că-și văzuse nevasta așa de veselă, uită să-și puie haina cu năframa supt cap, și-o aruncă încolo pe-o lăvicioară.

Peste noapte, vicleana se sculă tiptil de lingă dinsul, șterpeli basmaua fermecată, și puse în loc alta, de pînză proastă; iar el se sculă fără grijă des de noapte, și plecă în treaba lui. Cum îl văzu depărtat, nevăstuica lăsă toate irosite și alergă într'o mină de suflet la baltă, să ude năframa, după cum o învățase tătine-său. Nici n'apucă s'o moaie bine în apă, că apa pieri din ochii ei, și rămase locul gol, uscat, cum fusese și mai înainte. Iar ursul prinse a veni spre dînsa, și ea era tare bucuroasă că-l scăpase de la osîndă pe taci-său; vorba ceia: sîngele apă nu se face nici-odată.

¹ V. n-rele 48, 50, 52, anul IV, și anul V, n-rele 2, 4, 7, 8.

Cum sosi ursul dincoace, ei nu-î clinti nici-un fir de păr, că toată dușmănia lui era îndreptată asupra lui Aliman Voinicul; ce putea să aibă el c'o femeie? Mai ales că era fiica lui, și nu s'ar fi îndurat s'o omoare, că nu-l lăsa inima, — de, părinte nu-î!

Cum ajunsese la dînsa, se dădu de trei ori peste cap și se făcu om ca toți oamenii, spre marea bucurie a fie-sei.

Iar Aliman Voinicul era plecat la vînătoare și de-acolo la copacul cel cu virful în nori. El se ducea liniștit, ca omul care își știe cugetul curat, nici nu-î trăsnea prin minte ce-i acasă la dînsul.

Numai cîinii nu erau așa de zburdalnici ca'n celelalte zile. Trei mergeau înaintea cu capul'n pămînt, iar Greul Pămîntului venia din urmă, și nu se abătea din drum. El nu băgă de seamă asta, că lui îi erau gîndurile la morile cele zmeiești. Cînd ajunsese la mijlocul codrului, era în prînzul cel mare; soarele ardea pe cer, era o arșiță și o nădușală de curgeau sudorile șiroaie pe fruntea lui. Băgă mîna în buzunar, să-și scoată batista ca să se curățe pe față. Cînd se uită la dînsa, văzu că i-a fost schimbat batista cea fermecată, și se făcu alb ca varul la față. «De-acestea mi-ai fost, cățea de muiere!», se gîndi el, dar ce putea să mai facă? tăcea binișor și înghiția la noduri, că de-acum cele făcute nu le mai putea desfăce.

Cînd, așa pe la chindie, porni spre casă, cînele cel mai mare, nu era tău, nu era baltă, ori vre-un bulhac în cale, unde să nu se tăvălească; ieșia, și iar se muia, și iar ieșia, pe urmă intra din nou: iacă așa a ținut-o vlog până acasă.

Se uita și Aliman Voinicul și nu pricepea ce să fie asta, dar prubuluia că nu de florile mărului face cînele ceia ce face.

Nu mult după aceia sosiră acasă; cînele, nici una, nici două, se și răpezi pe vatră, și, cum era el plin de apă și noroiu, se scutură odată de stîNSE focul, apoi se așeză acolo, și ba să-l mai urnești din loc. Nevasta începu să răcnească și să zbiere la dînsul:

— Ardă-te-ar focul, turbăciunea dracului, da' tocmai pe foc ți-ai găsit să te așezi? Auzi, cotarlă afurisită, să-mi stingă focul!

Ea nu mai putea, unde știa că tatăl ei se făcuse un bulgăre de lut și se ascunsesse în vatră; iar ea se temea, se nu-l innădușe cumva.

Da' Aliman Voinicul se răsti odată la dînsa:

— Lasă cînele acolo unde-î este voia lui să șadă; tu nu te amesteca unde nu-ți fierbe oala! Iar ea nu mai avu ce zice, și rămase ca opărită.

Iar, sara aceia, el nu mai vorbi nimic cu dînsa, ospătă și se puse în pat. Cînd începură să se arăte zorile spre Răsărit, el se trezi din somn, se îmbracă binișor, puse șeaua pe Bun Galben și porni iar în treburile lui după cai morți să li iea potcoavele, iar nevasta lui cea drăgostoasă și fățarnică îi săpa groapa; dar vorba ceia: cine sapă groapa altuia, cade el într'însa. Cum plecă el, cîinii se luară și ei după dînsul.

Dacă nu se mai văzu Aliman Voinicul, numai ce ieși și Zmăul, turtit ca vai de capul lui și numai c'o mîna de suflet.

— Dacă mai zăbăvia o clipă, mă dădea gata. Să faci ce-î face și să-î oprești cîinii acasă; astfel, îi scurtarea vieții mele!

Ei stătură de vorbă toată ziua aceia, făcură bucate alese, și prînziră ca'n zilele de sărbătoare, și tocmai în spre sară, cînd s'apropia ceasul venirii lui Aliman, Zmăul se făcu un val de pînză și se ascunse în stivă, unde era zestre, printre lăicere.

Cum sosi acasă Voinicul nostru, cînele n'așteptă să fie rugat, ci se și aruncă de-așupra zestrii, și pas să-l mai cîntească cineva de-acolo. Nevasta înhăță o corciovă, doar l-a putea da jos de pe stivă, dar cînele mirii odată la dinsa, că-î pieri pofta să mai răcăduiască de pomana dracului; n'avu ce să-î facă, și îl lăsă în boii lui.

La masă însă femeia începu să se vaicăre că șade toată ziua singurică ca o turturea, că n'are cu cine îndruga un cuvînt; c'ar fi bine să-î lase cîinii acasă, că el se desfată cu vinătoarea, dar ea n'are cu ce se lua. Bărbatul, d'intăiu nici nu voi să audă de una ca aceasta, dar ea îl potriviva din vorbă, și mai cu șoșele, mai cu momelile, îi slăbi îndărătnicia, iar la urmă îl îmbrobodi așa că tot pe-a ei a rămas.

— Dar cum să ți-î las, că poate n'or vrea să șadă? — Și nevasta îi găsi repede răspuns:

— Mine dimineața înainte de plecare sa-î închizi în beciu, iar, după ce te-î depărta, îi slobozesc eu, și nu să mai ieș după d-ta, dacă nu te-or vedea!

El îi intră în voie. Cînd plecă dimineața, zăvori cîinii în pivniță, iar el își căută de drum. Numai ce răsări și Zmăul din stivă, mai stîlcit și mai boțit ca rîndul trecut, și-și da ochii peste cap, că abia abia, mai răsufle, grăind cu glasul leșinat:

— Ia acum cît pe ce să mă duc pe copcă; că, de mai stătea ca o clipeală, nu mai vedeam eu zile albe. Bine că s'a dus dracului pe pustii, și îmi pare mult bine că și-a lăsat nerodul cîinii acasă. De-acum să scot răbojul, să mă răfuiesc cu dînsul, că pe toate mi le-am însemnat!

Pînă una alta, fie-sa cără de mîncare și băutură cînilor, iar Zmăul ținti în ușă un pietroiu cît mi-ți-î bivolul de mare, că-î așeză destul de bine pe cîni, ca să nu li mai poarte grija.

După aceia Zmăul mîncă, bău sănătos de se sătură pînă 'n gît, iar apoi se dete de trei orî peste cap, că se prefăcu în urs de fier cum fusese, și luă drumul lui Aliman, după urma copitelor calului, lăsată în negrul pămînt.

Aliman Voinicul plecase dez de dimineață călare pe Bun Galben, și, mergînd el așa spre copacul dorit, calul îi zise:

— Nu știu, stăpine, copil ești, orî tot mai crești, că rău și fără cale ai făcut de-ți lăsași cîinii acasă. Codrul îi mare și foiește de sălbătaciuni, că-î primejdios să mergi prin pustietăți fără un cîne credincios; cînele merge înainte și te vestește de orice ți-a ieși în cale; el îi mina cea dreaptă a omului!

— Nu-î nimica, drăguțele cal, vin așa de des pe aici, că toate jivinele

s'or fi deprins cu mine! —Iar calul tăcu, că ce putea să mai răspundă unui om fermecat de muiere? Orbului degeaba îi spuî că s'a luminat și îndrăgostitului că face treburile anapoda! Și-și căută de drum calul, măhnit în inima sa.

Cum ajunse acolo, descălecă și se sui de jur împrejur pe scară, pînă ajunse pe cea din urmă încreștătură a copacului. De-acolo din vîrf se vedea toată lumea, și el să răsfăța la atîtea priveliști, mai ales cele douăsprezece mori zmeiești ce se vedeau peste nouă hotare tocmai, la capătul pămîntului, făcea să-î ticăiască inima; dar nu știa sărmanul că piaza cea rea îi luase urma, adulecînd ca copoiul, pe poteca în spre codri întunecoși.

Cînd de-odată ce să vadă: venia ursul mincînd pămîntul, și nici nu băgă bine de seamă, că el și sosi la rădăcina pomului; iar, de ajunse ursul lîngă trunchiul, numai ce grăi fălos către Aliman Voinicul, unde-l știa singurel fără pic de ajutor, că el rămăsese acum ca un gard fără proptea, dacă-i lipsiau cîinii:

— Eheî, gîneraș dragă, pînă acum ți-a fost sorocită viața. Ia poftim, mă rog, pînă jos, că am mare plăcere să te sărut; de mult îți port eu Sîmbețele, pușorul tatei, și tu mi-ai scăpat totdeauna ca printre degete!

Aliman, cît era el de voinic, c'un urs de fier nu se putea pune; de aceea își răzămă toată nădejdea în Dumnezeu, și zise:

(Va urmă.)

VIRGIL CARAIVAN.

C R O N I C Ă

Interesante note asupra mănăstirii oltene a Bistriței după un călător frances din anii 1860 în *Cuvîntul Adevărului* din 15 Februar. În acest nr. și în altele se dau și foarte bune ilustrații. Dar ce slab e articolul diaconului Mărculescu despre traducerea și tipărirea cărților de slujbă! Autorul n'are nici-un fel de informație serioasă, și-i era așa de ușor să o capete cu broșura «Istoria literaturii bisericești a Romînilor», de cel ce scrie aceste rînduri... Atît de greu să poată pătrunde oare cărțile la noi și pînă astăzi!

*

N-rul 1, anul IV, din «Revista Idealistă» dă o schiță de Ciocîrlan. — La această revistă, între multe altele, nu înțelegem nici aceasta: «Prim-redactor» e d. Vaschide. Dar nu e și colaborator. Se pare chiar că nu e nici redactor, fiindcă pe coperta revistei se zice «Redacția și administrația, Mogoșești (prin Mihăileni), județul Dorohoi». Dar d. Vaschide nu e bursier al Statului romîn la Mogoșești, ci mai departe, la Paris. Și, iată cum, vorbind «idealist», cineva poate fi prim-redactor fără a fi redactor.

*

Deocamdată putem spune atîta că «Architectura», revista pe care începe a o tipări d. architect G. Sterian, e cea d'întăiu publicație de artă a noastră,

chiar și față de cele, acum dispărute, care au ieșit în anii din urmă. Se zice: «arhitectura», dar e mult mai mult decât atîta. Și, cu un astfel de cadru, cu idei așa de cuminți despre arta națională, poate fi încă mai mult. Iar despre revistele de artă și rostul lor va fi vorba poate și într'un articol deosebit.

*

Versuri de Fatma, care se destăinuiește acum d-na Elena Farago, și de d-ra Cunțan în *Revista Noastră* de la 15 Februar.

*

În «Telegraful Român», foaia archidieceșană din Sibiu, din 16 Februar, un bun foileton de I. Paltin (Duma) asupra predicilor lui Petru Maior, de curînd date la lumină în litere latine de către protopopul Dăianu. Încă o prețuire dreaptă care vine de la o Biserică la cealaltă.

*

E de sigur bine venită cărticica în care d. George Ionescu dă cele mai obișnuite cîntece de stea și notația cîntării lor în notele apusene, obișnuite astăzi. Se adaugă imnul regal, imnul Unirii și încă o bucată străină de titlu. Autorul e profesor de musică în două școli din București și diriginte de cor. Broșura poartă titlul «Cîntece de stea». Ea va întîmpina, credem, simpatie pretutindenii.

N. IOR GA.

*

În *The scottish geographical Magazine*, vol. XXII, No. 1, (Ianuar 1906), publică Ralph Richardson un articol asupra «etnografiei Austro-Ungariei» (pp. 1—9). Articolul e însoțit de o hartă — alcătuită în linii generale și cu foarte mare aproximație, care dă însă ca privire de total o iconă destul de credincioasă a împrejurărilor etnografice ale monarhiei vecine. Datele din articol sînt luate din statisticile oficiale ale Austriei și Ungariei pe 1900. După aceste statistici, cifra Romînilor din Ungaria e fixată la 2.799.479 și a celor din Austria (Bucovina) la 230.963. În total 3.030.442. În ordinea însemnătății numerice, Romîni sînt a patra mare «familie» în monarhie: I-iu Slavi (toți), 22.409.539, al II-lea Germanii 11.306.795 și al treilea Maghiarii, 8.751.817.

Aceasta ca cifre. Întru cît privește alte amănunte asupra noastră date de Richardson, observ că dela 1850 (cifrele după Dr. Adolph Schmidt, *Handbuch der Geographie des oesterreichischen Kaiserstaates*, Wien 1850) la 1900 Romîni au crescut cu un milion (față de Slavi: cu 7, Germani cu 4 și Maghiari cu 3). Apoi autorul articolului e un admirator al Ungurilor, pe care-i compară cu Prusienii. Iar mai înainte: «dintre toate popoarele monarhiei austro-ungare, Maghiarii au atras totdeauna mai mult atenția și simpatia Britaniei», pentru energia lor, «istoria lor romantică», dragostea lor pentru formele politice (e pomenit, bine înțeles, și Kossuth) și pentru cultura și limba engleze, etc.

Articolul — ocașional — nu dă nimic nou; e scris cu prilejul luptei ce se dă azi între opoziția ungură și Coroană

V. P.